

Svenskättlingar hjälper ukrainska soldater

GAMMALSVENSKBY Ungefär tio mil från Krimhalvön ligger Gammalsvenskby, där några hundra svenskättlingar med oro ser på utvecklingen av det storpolitiska spelet i Ukraina och som kastar sin skugga också över dem. Byn har under senare år fått ett omfattande stöd från enskilda och föreningsliv i Piteå för sin utveckling.

PT har tidigare i en serie reportage skildrat livet i byn, där en av de framträdande personerna är Maria Norberg, nu 83 år. Hon har sedan dess haft täta brevkontakter med Piteå.

Maria Norberg klargör tydligt att Gammalsvenskby är och förblir en del av Ukraina, trots närheten till "ryssen". Betonar kraftfullt att Ryssland inget har i Ukraina att göra.

På en dialekt som mera liknar pitebondskan säger hon:

– Nest oss koma de intet. Vä sko intshlääpp in nagerrojssa.

Marias föräldrarhörde till de drygt 800 svensktalande som med svensk hjälp år 1929, undan flykt från svält och kommunism, hjälptes till Sverige, där hon senare också föddes.

Men svenskarna visade ett kyligt mottagande, som innebar att föräldrarna beslutade sig för att åka tillbaka till Gammalsvenskby. Maria var då tre månader gammal.

För att sedan mötas av hungersnöd och Stalins terror. Jagade på flykten under andra världskriget till Polen och Tyskland för att sedan, efter krigsslutet, återvända hem och mötas av sönderslagna hus och Stalins deportationer till Sibirien.

– Att vi återvände från Sverige har jag aldrig kunnat förlåta mina föräldrar, säger Maria Norberg.

Känner sig lugn

Sedan familjen återvänt till svenskbyn slöts det sovjetiska kring dem. Livet blev en kamp för överlevnad. Flera av Marias syskon dog i svält och många släktingar förvisades till Stalins arbetsläger eller avrättades.

Efter 74 år i exil i Gammalsvenskby i Ukraina vill hon flytta till Sverige. Hon sökte "politisk asyl". Blev kvar där i sju månader, först en tids förvar i Kiruna och sedan i Orsa, innan Migrationsverket kastade ut henne.

Hon har varit med om en dramatisk och spännande historia i Ukraina.

– Jag känner mig lugn inför den nya situationen, även om det för närvarande finns tusentals soldater i vår närhet, säger Maria Norberg och tillägger: jag är inte rädd.

Svensklärarinnan Larissa Beley som i höstas, tillsammans med chefsläkare Olga Davydenko, gjorde ett studiebesök i Piteå och Älvsbyn, säger att den ukrainska armén mobiliserats.

– Alla under 40 år har kallats in. För närvarande är vi ett provat folk och hoppet står naturligtvis till en fredlig lösning.

Satsning från Piteå

När PT når Larissa Beley blåser det snåla, kalla vindar över Gammalsvenskby.

– Både bokstavligt och bildligt, men läget är lugnt. I början greps många av panik, det hamstrades och blev ganska tomt i affären. Det har även varit problem med transporter. Men nu är läget normalt igen. Det mesta fungerar.

Larissa Beley berättar att man i byn bland annat samlat in grönsaker till de ukrainska soldaterna, som är inestängda i sina förläggningar på Krimhalvön och är i behov av livsmedel.

– Vi följer varje nyhetssändning med spänning.

Från Piteås sida satsas en hel del i Gammalsvenskby. Det rör sig om 100.000-tals kronor. Piteå västra rotaryklubb har bland annat bidragit till en förbättrad vattenförsörjning och en hel del utrustning till skolan och sjukstugan. Från enskilda Pitebor har stora penningbidrag kommit till utrustning för såväl skola, sjukstuga som enskilda personer.

Jan Lundquist
jan.lundquist@pitea-tidningen.se
0911-64524
Publicerad 11 mars 2014